

**ВЕСЕЛОВА ОЛЕКСАНДРА МИХАЙЛІВНА
(1939–2015)**

20 червня 2015 року на 76-му році життя пішла у вічність ОЛЕКСАНДРА МИХАЙЛІВНА ВЕСЕЛОВА — яскрава особистість, талановита дослідниця радянських голодоморів 1930–1940-х років, історії визвольного руху ОУН і УПА.

Вона народилась 17 серпня 1939 р. на Білгородщині в родині українських селян, які в 1930-ті роки, рятуючись від голодного мору, втекли з села на Донбас, а згодом за вербовкою переїхали до м. Кам'янське на Дніпропетровщині (зараз м. Дніпродзержинськ), де на той час будувались велетні тогочасної металургії Радянського Союзу і України.

Олександра Михайлівна рано почала трудову діяльність — із закінченням семирічки в м. Дніпродзержинську вступила до Дніпропетровського педагогічного училища, після закінчення якого кілька років працювала в школі старшою піонервожатою, вчителькою молодших класів, одночасно навчаючись заочно на історико-філософському факультеті Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка.

Отримавши диплом про вищу освіту, вирішила всерйоз займатися науковою роботою, для чого у 1965 р. переїхала до столиці України, де кілька років попрацювала в Київському держуніверситеті ім. Т.Г. Шевченка та Президії Академії наук УРСР.

Переломним в біографії Олександри Михайлівни виявився 1970 р., коли вона стала науковим співробітником Інституту історії Академії наук України у відділі сучасної історії України. У цьому ж відділі вона підготувала і 1982 р. успішно захистила кандидатську дисертацію.

1998 р. стала старшим науковим співробітником відділу історії України 20–30-х рр. XX століття Інституту історії України НАН України. З цим відділом, власне, і пов'язані найбільші звершення трудової і наукової діяльності Олександри Михайлівни. Тут вона з величезною енергією працювала до самих останніх днів. Їй дуже був близький вислів славетного українця Івана Франка: «Лупайте сю скалу!».

Олександра Михайлівна — відома дослідниця історії України XX ст. Спеціалізувалася на вивченні сталінщини та українського суспільства, голодів 1932–1933 та 1946–1947 рр. в Україні, визвольного руху спротиву ОУН і УПА.

С перших днів створення Асоціації дослідників голодоморів України (від Першого з'їзду, 1991 р.), будучи членом Координаційної Ради, брала активну участь у заходах цієї славетної громадської організації: організовувала наукові конференції, проводила з'їзди, займалася пошуком і збором свідчень-спогадів жертв голодоморів. Редагувала і була відповідальною за випуск свідчень ще живих очевидців голодоморів 30-х і 40-х рр. XX століття, збірників матеріалів наукових конференцій з нагоди Голодомору 1932–1933 рр. та голоду 1946–1947 рр. в Україні, десяти документальних збірок.

Кілька разів Олександра Михайлівна була науковим консультантом документальних фільмів, присвячених темі радянських голодоморів в Україні. З охотою консультувала закордонних колег. Щиро ділилась науковим та життєвим досвідом з молоддю.

Величезною віхою в історіографії радянських голодоморів став вихід у світ впорядкованого О.М. Веселовою двотомника **«Пам'ять народу: геноцид в Україні голодом 1932–1933 років: Свідчення» (Київ: Видавничий Дім «Калита», 2009)**. У виданні зібрані й упорядковані свідчення-спогади людей, які пережили тяжке лихоліття 30-х років і вижили.

Більш того, вже після виходу на пенсію, не працюючи безпосередньо в Інституті, Олександра Михайлівна підготувала збірник оригінальних документів у двох частинах **«ОУН і УПА в 1945 році: Документи»**, що був опублікований у цьому році. До речі слід зауважити, що збірник вміщує багато матеріалів з грифами «таємно», «цілком таємно» нині закритих фондів Державного архіву Російської Федерації у Москві. Цей збірник став її «лебединою піснею». Раніше за її ж безпосередньої участі вийшли збірники документів про діяльність ОУН та УПА у 1941–1944 рр.

Загалом у творчому доробку Олександри Михайлівни — більше 200 вітчизняних журнальних публікацій (в тому числі 2 роботи, що вийшли у закордонних виданнях), 22 монографії, де вона була співавтором.

Держава високо оцінила наукову діяльність Олександри Михайлівни Веселової.

Так, у 2005 р. указом Президента України їй надане звання **Заслуженого працівника культури України** «за вагомий особистий внесок у дослідження голодоморів в Україні, привернення уваги міжнародної спільноти до визнання Голодомору 1932-1933 років актом геноциду українського народу, активну громадську діяльність щодо вшанування пам'яті жертв трагедії».

У 2008 р. указом Президента України від 21 листопада вона була нагороджена **Орденем княгині Ольги III ступеня** «За вагомий особистий внесок у вшанування пам'яті жертв геноциду українського народу у зв'язку з 75-ми роковинами Голодомору 1932–1933 років в Україні, подвижницьку діяльність, спрямовану на висвітлення правди про Голодомор».

Окрім великого наукового і суспільного внеску Олександра Михайлівна народила і виростила сина Андрія, виховала його патріотом України. На даний момент син проходить службу за мобілізацією в Збройних Силах України.

Світла пам'ять про талановитого вченого, яскраву особистість та чудову людину — Олександрю Михайлівну Веселову — завжди зберігатимуть наші серця.